

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 1. De nomine h[a]eresis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

laris, cum noluerint conuerti; idē prorsus statuit Concilium Biterrense, c. 16. Hinc colliges non esse facile recipiendam eorum sententiam, qui dicunt dogmatistas indistincte curia seculari esse tradendos; de quo video quae scripsi supra parte. 1. super. l. nemo clericus, c. de sum. T. rinit. & fide catho. & infra in hac parte 2. super dicta quæst. 1. de hæresiarchis ubi dixi plenissime.

K Credentes autem hæreticorum erroribus solemnem faciant poenitentiam, &c.] Hic incipit assignare penas poenitentiales imponendas singulis, qui ad Ecclesiam gremium reuertuntur, quarum hodie maior pars abiit in desuetudinem. In eis reuulsam in coercendo hoc crimine seueritatem mirari licet, quæ valde distat ab hodierna huius tribunalis misericordia & benignitate: & plane quanta fuerit antiqua seueritas, docent plene decreta concilij Biterrensis, & Narbonensis: item littera quædam beati Dominici, quas affert Campegius apud Zächinū c. 20. adde Reperto. Inquisit. verbo publicè.

Tametsi vero mentio fiat solemnisi poenitentia, & propterea iure optimo videatur hic declaradū, quid ea sit, quo ritu fiat, quos pariat effectus, et quomodo differat à publica poenitentia: nihilominus tamen hæc disputatio ob id consulto à nobis omittitur hoc loco, quia eius usus aut nullus omnino, aut valde rarus est nostris seculis: quamquam non diffitear posse ex causa quandoque reuocari & usurpari. Interim tamen vide textum, & ibi doctores in capite 50. distinct. Magistrum, & doctores li. 4. sentent. distinctio. 14. Conarruiam lib. 2. variar. resol. cap. 10. nu. 3. & in repetitione clemen. si furiosus, in prima parte relectionis, nu. 10. Bernardinum Diaz in pract. crimi. cau. cap. 19. Simonem Maiolum li. 3. de irregularit. c. 2. & 3. & Marianum Victorium in historia de antiquis poenitentijs, in principio, ubi de hoc agit luculenter.

L Sint in processibus ad Sedem.] dictio, Sedem, in Sabellano est omissa, & male. Est autem dictio vulgaris apud Hispanos: nos enim ecclesiam cathedralem, Seo, vocamus: concilium dictioem vulgarem latinam fecit, sed ignorantibus nostram linguam, peperit difficultatem. Sunt autem in toto

A hoc opere dictiones huiusmodi multæ, quæ suis locis à nobis declarabuntur. Iubeat ergo hic concilium, vt credentes hæreticorum erroribus, qui solennem poenitentiam erant facturi, diebus hic praefixis proficiscerentur ad Ecclesiam cathedralem, ibique processibus & diuinis officijs interessent. m. Itē in quarta feria in capite ieiunij veniat simul ad Sedem, & sint eodem modo, & secundū formam iuris, &c.] Hic præscribit concilium creditibus hæreticorum erroribus, secundum ius in c. in capite 50. dist. formam agenda solemnisi poenitentia: quæ profecto poenitentia grauissima est: at si peccati magnitudo spectetur, debita censeri debet: nam cum grauius sit diuinam, quam humanam laedere maiestatem, c. v. v. gentis extra de hæret. autem. Gazaros, c. de hæret. & offendentibus maiestatem humanam ultimū mortis supplicium imponatur, l. quisquis, c. ad legē Jul. maiest. certè quilibet poenitentia, in quā mortis supplicium commutatur, mortis commutatione leuis censenda est: at nō modo credentes hæreticorum erroribus, sed & alij de quibus hic, eandē compellantur subire solennē poenitentiam: illa tamē sicut paulo antea diximus iam in desuetudine abiit.

B Ne sic Lateranense concilium illudatur.] codex Bononiensis ita: ne sic Latinum concilium illudatur. Sabellanus ita: nec sic ecclesiasticum iudicium illudatur. In codice Cardinalis de Cambara ita: ne sic datur concilium illudatur. Sed nō est visum recedere à Barcinouensi impresso: quamquam non video quomodo hæc Lateranensi concilio accomodentur, cū nusquam ibi nominatum reperitur cautus, quod hic commemoratur de numero comparatorum: nisi dicamus respexisse hoc loco concilium ad illud quod statuitur in concilio Lateranensi sub Innocentio III. c. 36. & refertur in c. cum cessante, extra de appel. ubi cauetur, quod iudex possit interlocutoriam & comminatoriam sententiam ex causa reuocare, nō aliter: ita hic non est honestū vt post taxatū & prescriptum certum numerum comparatorum absque legitima & iusta causa is numerus immutetur. Itā in cod. illo vetusto Vaticanæ bibliothecæ, ubi reperitur idē hoc Tarraconensē, Concilium, hic locus ita legit: Vt sic Lat. Concilio nō illudat.

C illudatur. Sabellanus ita: nec sic ecclesiasticum iudicium illudatur. In codice Cardinalis de Cambara ita: ne sic datur concilium illudatur. Sed nō est visum recedere à Barcinouensi impresso: quamquam non video quomodo hæc Lateranensi concilio accomodentur, cū nusquam ibi nominatum reperitur cautus, quod hic commemoratur de numero comparatorum: nisi dicamus respexisse hoc loco concilium ad illud quod statuitur in concilio Lateranensi sub Innocentio III. c. 36. & refertur in c. cum cessante, extra de appel. ubi cauetur, quod iudex possit interlocutoriam & comminatoriam sententiam ex cau-

D sa reuocare, nō aliter: ita hic non est honestū vt post taxatū & prescriptum certum numerum comparatorum absque legitima & iusta causa is numerus immutetur. Itā in cod. illo vetusto Vaticanæ bibliothecæ, ubi reperitur idē hoc Tarraconensē, Concilium, hic locus ita legit: Vt sic Lat. Concilio nō illudat.

QVÆSTIONES QVINQVAGINTA

OCTO DE HAERETICA PRAVITATE.

AD OFFICIUM INQUISITIONIS PERTINENTES.

QVÆSTIO. I.

De nomine hæresis:

SUMMARIUM.

- 1 Hæresis ab electione dicitur.
- 2 Et ab adhesionem, nam pertinaciam requirit.
- 3 Atque etiam à diuisione.
- 4 Hæresis electionem, adhesionem, & diuisionem includit.

E **R**IMA quæstio est: Hæresis unde sic dicta est, seu hoc nomen hæresis unde tractum est?

Ad hanc respondemus secundum mentem Isidori, & aliorum vocabulorum expostorum, quod hoc nomen hæresis etymologizatur, seu exponitur tripliciter.

1 Et secundum hoc hæresis includit tria: primo hæresis dicitur ab eligo eligis: vnde secundum

A dum Isidorum Papiam, hæresis dicitur quasi electio: & sic hæresis dicitur, ab eligendo, sicut secta à sectando: & inde dicitur hæreticus, quasi electivus, ab eligendo sic dicitur. Nam hæreticus propositis sibi, falsa & vera, sententiis, eligit falsam & peruersam, tanquam veram, vera & catholica refutata, ut habetur 24. q. 3. Hæresis. Et ex hoc patet, quod hæresis importat electionem.

2. Secundo hæresis dicitur ab adhero adheres secundum Hug. & sic hæresis dicitur ab adherendo: sicut fides à fatendo, & secta à sectando: & inde dicitur hæreticus quasi adhaerens, ab adherendo sic dicitur. Nam hæreticus falsæ & peruersæ doctrinæ tanquam veræ, vt prædicitur, electæ adhaeret firmiter, & pertinaciter: aliàs si talis adhaerens pertinax non esset, hæreticus quis non foret, vt patet extra de sum. Trinit. & si. cath. cap. Damnamus, & ex hoc patet, quod hæresis importat adhaerentiam.

3. Tertio dicitur hæresis ab eriscor erisceris secundum Isidorum: quod idem est, quod diuidendo diuidis, & sic dicitur hæresis ab, eriscendo, id est, diuidendo: sicut dicitur, per oppositum vnio ab uniendo, & coniunctio à coniungendo. Et inde dicitur hæreticus quasi diuisivus, à diuidendo sic dicitur: sicut dicitur Eremia, quasi diuisus à communi vita. Nam hæreticus postquam falsam doctrinam sibi eligit tanquam veram, eique pertinaciter adhaeret ab aliis veram doctrinam & sanam tenentibus (quibus ante erat vnicus) se mente elongat & diuidit, & excommunicationis mucione, ab eis per Ecclesiâ merito & numero diuiditur, & Potestati seculari traditur, à cõsortio hominû totaliter diuidendus, ut patet extra de here. c. Excoicamus, primo, & secundo.

4. Et ex hoc patet quod hæresis importat diuisionem. et per consequens ex prædictis omnibus liquet quod hæresis nomen importat tria, scilicet, electionem, adhaerentiam, & diuisionem.

COMMENT. XXVI.

Hæresis vnde sic dicta est. De etymologia seu origine dictionis, hæresis, præter Eymericum hic agunt fere omnes, qui de hæreticis scripserunt. Et Beatus Hieronymus in Epistola sancti Pauli ad Galatas, c. 5. & in Epistola ad Titum, c. 3. Tertullianus in libro de præscriptionibus hereticorum, c. 6. Isidorus lib. 9. Etymolog. c. 3. Sanctus Thomas 2. 1. q. 11. artic. 1. Melchior Canus li. 12. cap. 9. de locis theologis. Alfonso Castus lib. 1. c. 1. aduersus hæreses, idem lib. 1. c. 1. de iusta hæret. punit. Repertorium Inquisitorum verbo, hæresis. Simancas de catho. institut. tit. 30. idem in Enchyridio violatæ religionis tit. 2. Locatus in opere iudiciali Inquisitorum, verbo, hæresis, & doctores in c. hæresis. 24. q. 3. & alijs plerisque in locis quos gratia breuitatis omitto.

Vera autem hæresis etymologia à Verbo Græco *hairesis*, descendit, quod significat, eligo, volo, exopto, sumiturque pro opinione tenaci & confirmata de aliquo dogmate & sententia, in qua persistitur electa. Quare hæresis latine reddita, electionem si-

A gnificat, scilicet eam sibi vnusquisque eligit disciplinam, quam putat esse meliorem. Verum est ergo hæresim significare electionem, at non descendit à verbo Latino, eligo, sed à verbo Græco, vt dictum est, atque hoc etiam vult Isidorus præcitato loco. ait enim ita. Hæresis Græce ab electione uocatur, quod scilicet vnusquisque id sibi eligit quod melius sibi esse videtur, vt Philosophi Peripatetici, Academici, Epicurei, & Stoici: vel alij, qui peruersum dogma cogitantes arbitrio suo de Ecclesia recesserunt. Inde ergo hæresis dicta Græca uoce ex interpretatione electionis, qua quisque arbitrio suo ad instituenda, siue ad suscipienda qualibet ipse sibi eligit. *hæc Isidorus, In quibus per omnia sequitur B. Hieronymum præcitato loco in Epistola sancti Pauli ad Titum, cap. 3.*

Alias autem etymologias, quas hic recenset Eymericus, videlicet, hæresim dici à verbo, adhero, quia hæreticus falsæ doctrinæ adhaeret: vel ab eriscor, quod est diuiduo, eo quod hæreticus per hæresim diuisus sit ab his, qui rectam Ecclesiæ catholicæ doctrinam tenent, communiter & recensent & sequuntur Ioannes Andr. Antonius de Butrio, Zabarella, Panormitanus, et alij in cap. firmissime, extra de heret. & Zanchinus tracta. de heret. cap. 1. Odofredus in Rubrica, C. de heret. ait hereticum dici ab eremo, quia inquit sicut eremita dicitur à nemore, quia separatus est à ciuitate vel oppido, ita hæreticus dicitur separatus a fide catholica. Sunt etiam qui dicant hæresim dici à verbo, erro, quia hæreticus erat, id est, deniat & desleat à rectitudine fidei catholicæ.

Ceterum huiusmodi etymologies, & si quæ sunt alijs his prorsus similes, tamen si hæresis & hominis hæretici naturam explicent, vere tamen non sunt, vt ex prædictis constat. At ignoscendum est his viris, grauibus quidem & singularis eruditionis, quia certiora iniuria eorum temporum docere non valuerunt, docturi proculdubio si nouissent: ea vero tunc verissima esse putabant.

Nomen vero hæresis (vt obiter id dicam) ante constituta Christianæ religionis fundamenta infame non erat, imo in bonam partem accipiebatur, si significabatque illam disciplinam, quam quisque profitemdam, & sequendam exigebat: hinc variæ sectæ Philosophorum, hæreses dicebantur, vnde Stoici, Peripatetici, Academici, Epicurei illius vel illius hæresis appellabantur, vt præcitato loco in Epistola ad Titum scripsit sanctus Hieronymus: At hodie id nomen odiosum est & infame, quo significantur, qui contra Christi Domini fidem, aut illius Ecclesiam, vel docent, vel credant.

Propterea vero apud nos Christianos hæresis sine electio sectæ, infamis & execratione digna habetur: quia cum lex nostra data sit ab omnipotenti Deo per Iesum Christum filium eius, non autem ab hominibus electa, proinde quisquis aliam fidem, ac aliam doctrinam eligit, merito hæreticus est, & infamis habetur.

Nobis vero in his, quæ ad fidem spectant, nihil arbitrio nostro eligere licere, sed quæ sunt diuinitus tradita, sequi oportere, luculenter Tertullianus in libro de præscriptionibus aduersus hereticos.

Alij hæresis etymologia quæ sunt.

Nomen hæresis quando cepit esse infame.

Christianis cur nõ liceat sectã eligere.

cos ostēdit his uerbis: Hæresum opera sunt adu-
tere doctrina, hæreses dictæ Græca uoce ex in-
terpretatione electionis, qua quis siue ad insti-
tuendas, siue ad suscipiendas eas uittur: Ideo Apo-
stolus & sibi damnatum dixit hæreticum, quia
& in quo damnatur sibi eligit: nobis uero nihil
ex nostro arbitrio indulgere licet, sed nec elige-
re quod aliquis de arbitrio suo induxerit. Apo-
stolos Domini habemus auctores, qui nec ipsi
quicquam ex suo arbitrio, quod inducerent, ele-
gerunt: sed acceptam à Christo disciplinam fi-
deliter nationibus assignauerunt. Itaque etiam
si Angelus de caelis aliter Euangelizaret, anathe-
ma diceretur à nobis. hætenus Tertullianus. Idē
eisdem uerbis scribit Isidorus lib. 6. c. 3. Etymolog.
tacito nomine Tertulliani.

† Inducere,
apud Isido-
rum.

Religio Chri-
stiana nō po-
test hæresis
aut secta vo-
cari.

Atque ex his apertissime consequitur, religio-
nem Christianam, Euangelicamque doctrinam neque
hæresim neque sectam appellari posse, tum quia nō
est commentum aut inuentum nostrum, cum eam
habemus ex diuina reuelatione & traditione: tum
quia Christiana religio, catholica, & uniuersalis
est, ad omnes æque pertinet & pertinet, omnesque
eam omni tempore tenuerunt ac tenent, qui de Deo
& diuina ueritate rectē senserunt: hæresis autē et
secta priuatam disciplinam significant, & quam
quisque sibi eligit opinionem, atque commentum.

His ita constitutis, iam quid sit hæresis breuiter
quoque dicendum est, ut quæ deinceps tradēda sunt
de hoc crimine, eius natura cognita, facilius intelli-
gantur.

Hæresis va-
riæ multorum
doctorū dif-
finitiones.
Guilo Car-
melita.

Ac hæresis quidem multis modis diffinitur à
multis, tametsi omnium diffinitiones, licet uerbis
discrepent, in eandem sententiam concurrere uideā-
tur. Guido Carmelita in summa de hæresibus cit. 1.
de hæresibus in genere, c. 3. ita diffinitur. Hæresis
est falsa opinio & erronea in intellectu, per quā
falsè & erroneè intellectus opinatur de aliquo
contra fidei ueritatem: hæc ille.

Turrecrema-
ta.

Turrecremata in summa de Ecclesia, lib. 4. parte
2. cap. 1. ita: Hæresis est opinio uel assertio falsa,
siue dogma falsum catholice ueritati contrariū
in eo qui Christianam fidem professus est. hæ-
tenus Turrecremata: Cuius diffinitionem per om-
nia sequitur Arnaldus Albertinus tract. de agno-
scent. assertio, quæst. 1. nu. 4.

Alfonfus Ca-
strus.

Alfonfus Castus lib. 1. capit. 1. de iustia hæ-
reticorum punitione ita diffinitur: Hæresis est enū-
tatio siue propositio falsa, fidei catholice ita re-
pugnans, ut cum illa simul esse non possit. hæc
Alfonfus.

Conradus
Brunus.

Conradus Brunus lib. 1. de hæret. cap. 1. ita: Hæ-
resis est dogma falsum, contra fidē orthodoxā,
ab eo, qui fidē profitetur, pertinaciter uel asser-
tum, uel in dubium reuocatum. hæc ille. Albertus
Pigius Carpensis lib. 4. c. 8. Hierarchia ecclesiasti-

Albertus Pi-
gus.

ca latius diffinit: seu uerius describit hæresim in
hęc uerba: Hæresis est non morum, non confes-
sionis, sed fidei uitiū, quo quis singulare aliquid
à communi Ecclesie catholice fide ac sententia
eligit, ac proinde se ipsum ab Ecclesia separat,
qua se rectius sentire, credereque præsumit: & ob
id hæresis, hoc est, electio haud insignificanter

appellatur. hætenus Albertus. Atque ex his uel
singulis, uel omnibus simul sumptis, intelligitur
quid sit hæresis, cuius diffinitionem tum hic, tum in
sequentibus omisit Emericus. harum uero diffini-
tionum explicationem tradunt præcitatis locis, Gui-
do Turrecremata, Albertinus, & alij.

Et per consequens ex prædictis omnibus
liquet, quodd hæresis nomen importat tria scilicet
electio nem, adhesionem, & diuisionem. Ex
his quæ dixit Emericus, satis constat ab hæresibus
hæc incōmoda prodire, uidelicet electionem prauæ
doctrina, omiſſa uera & catholica: adhesionem
seu pertinacem applicationem ad falsum, seu falsæ
dogmata, relictis orthodoxis: item diuisionem à ca-
tholicorum fide sicut dictum est.

Iam hinc quasi ex uerbis omnium malorū se-
minario consequuntur in republica multa alia ma-
la & incommoda, quæ facile ostēdunt, quam inges-
sum malum sit hæresis. Sæctus Basilius Magnus episto-
la 69. cuius initium est, Ferr equidem consolatio-
nem. plurima recenset his uerbis: Dum multi in
medio impietatis studiose excoluerunt, nunc
parniciosos fructus protulerunt. Euerſa enim
sunt pietatis dogmata, cōfusa sunt pietatis leges
Ambitiones eorum, qui Dominum non timēt,
præſidentias inuadunt, & in propatulo de cæte-
ro impietatis præmium proposita est prima se-
des. Quare qui grauiores blasphemias protulit,
ad populi Episcopū potior habetur. perit aucto-
ritas sacerdotalis, defecerunt qui pascunt cū scitū
ouile Domini. dum hi, qui primos locos am-
biunt, æconomias pauperum in proprias uola-
ptates, & munerū distributiones in summant, an
nihilata est canonū sinceritas, licentia peccandi
multa est: nā qui hominū studiis ad principatū
accedunt, in hoc ipso studij gratiam rependant,
perit iudicium iustum. vnusquisque in uolunta-
te cordis sui ambulat, prauitas immensa est, po-
puli admoneri nolunt, præſides dicendi liberta-
tē nō habent: serui enim sunt corū, qui benefi-
ciū contulerunt, hi qui per homines sibi ipsis po-
tentiā cōpararunt. hæc ibi Basilius, ubi & alia his
similia annectuntur, quæ ob breuitatem omitto.

Felix Papa, eius nominis primus, Epistola. 1. ad
paternum Episcopum de hæresis incommodis, ita
etiam habet: Hæresis quippe est nimis impia, &
Euangelicæ ueritatis inimica, quæ non portionē
aliquam lædere, sed ipsa Christianæ religionis
conatur fundamenta conuellere. Quoscuque
enim rapit ad se, non solum in hoc uitium, sed
in multa alia uitia ruere facit: & ipso suadente
antiquo hoste, non solum persecutores Ecclesie
sed etiam Sacerdotum eius fiunt. hæc ibi.

Dicam semel ab hæresibus oriuntur contra Deū
blasphemias, sacrilegia, subuersio piarū in Ecclesia
fundationū, iudiciorum & sacrarū legum uolatio
contra catholicos & fideles iniuria, calumniæ, &
crudelitates, quas in catholicos exercent hæretici.
Vera & catholica fides atque religio per hæreses
euellitur, & extinguitur in animis hominū, corpo-
ra, & bona in discrimē inducuntur, omnes generis
tumultus, & seditiones commouentur, pax & tran-
quillitas publice perturbatur: Denique totius illius
rei-

E blasphemias, sacrilegia, subuersio piarū in Ecclesia
fundationū, iudiciorum & sacrarū legum uolatio
contra catholicos & fideles iniuria, calumniæ, &
crudelitates, quas in catholicos exercent hæretici.
Vera & catholica fides atque religio per hæreses
euellitur, & extinguitur in animis hominū, corpo-
ra, & bona in discrimē inducuntur, omnes generis
tumultus, & seditiones commouentur, pax & tran-
quillitas publice perturbatur: Denique totius illius
rei-

reipublica status & forma, in qua hereses aut ori-
vi permittuntur, aut ortu foventur, nec protinus ex-
cipiantur, in peius commutatur, & tandem in totu
etiam quandoque subvertitur, & aboletur. Hæc om-
nia ita esse. veterum testantur historie, præsen-
tia quoque demonstrant tempora, in quib. videmus
florentissima regna & provincias ob hereses in ma-
ximas calamitates, & miserrima pericula incidisse.

QVÆSTIO II.

De propositione, seu arti-
culo hæretico.

SYMMARIUM.

- 1 Ex triplici capite propositio aliqua indicatur hæ-
retica.
- 2 Vel quia est contra articulos fidei.
- 3 Vel contra determinationem Ecclesie:
- 4 Aut contra sacram scripturam.
- 5 Quæ manifeste hæretica sint reputanda.

Secunda quaestio est: Hæresis quid est: siue propositio, vel articulus quado hæ-
reticalis dicendus, & habendus est?

1 Ad hanc respondemus secundum mentem sancti Thomæ prima parte, q. 32. art. 4. & 2. 2. q. 11. art. 2. quod propositio aliqua, seu articulus hæresis est, & hæreticalis habendus est, ex vna trium causarum & rationum.

2 Vel quia est contra aliquem fidei articulum, ut pote, quod Deus in personis nõ est trinus: seu quod Dei filius non fuit incarnatus, & similia, quæ sunt contra fidei articulos directæ: quæ sunt prima credibilia, & nostræ fidei catholice primæ principia ac nostræ credentia rudimenta:

3 Vel quia est cõtra Ecclesie generalis determinatõem, ut tamen de fide factam: utpote quod Spiritus sanctus procedat a Patre & filio tanquã a duobus principijs: quod est contra determinatõem factam ut de fide, extra de sum. tri. & fide catho. c. vnicõ, lib. 6. Seu quod usura non est peccatum: quod est contra determinationem factam ut de fide, extra de vsur. in clement. Ex gratia. Quæ determinationes Ecclesie ut de fide factæ sunt credendæ firmiter, ac tenendæ.

4 Vel quia est contra scripturam sacrã per Ecclesiam approbatam: hoc est cõtra Bibliã: utpote quod Deus cœlum & terram non creavit: quod est contra id, quod habetur Gen. 1. Vel quod Christus discipulos ad docendum gentes non misit: quod est contra illud quod habetur Marci ultimo. Qui quidem libri sunt ab Ecclesia approbati. & per consequens cõtenta in eis sunt credendæ fore vera.

5 Quæcumque ergo apparent esse clare, vel cõtra aliquem fidei articulum in Symbolo fidei cõtentum: vel contra Ecclesie determinationem ut de fide factam: vel contra sacram scripturam (hoc est Bibliã textum) per Ecclesiam approbatam; illa sunt hæreticalia manifeste. Nam præ-

dicta tria, scilicet, fidei articuli; determinationes generales per Ecclesiam factæ ut de fide, & sacra scriptura, hoc est in Biblia contenta, sunt fide inconculsa tenenda: & consequenter eorum opposita sunt de te hæreticalia.

COMMENT. XXVII.

Hæresis quid est; siue propositio uel articulus quando hæreticalis dicendus & habendus est. Hæc disputatio valde utilis est, & necessaria nõ modo iudicibus, & ceteris officii sancti & quæstionis ministris, verum etiam cuilibet catholico, ut retineat vera & certa catholice religionis fundamenta et dogmata absque vlla erroris cõmixtione. Prudentissimè autè Eymericus per regulas generales inuestigat, quot modis aliqua propositio hæretica dici possit, ne sit opus singula hæretica dogmata commemorare, quæ pertinaciter asserta hæreticum constituunt, quod fecerunt nonnulli doctores, ut alibi diximus. id enim præterquam quod valde laboriosum est, at vix etiam possunt singula indiuidua comprehendere: tradenda ergo methodus fuit, per quam omnis hæretica propositio ad certa quedam capita reducatur.

Quod propositio aliqua, seu articulus hæresis est, & hæreticalis habendus est, ex una trium causarum & rationum. Idem repetit Eymericus eadem p. 2. q. 35. non tamè præter rationem, & causam. Est autem auctoritatis institutum hoc loco docere quot modis contingat, siue ex quibus capitib. cognoscatur, aliquam propositionem esse hæreticam: nulla vero est disputatio magis difficilis in causis fidei pertractandis, nulla magis fidei iudicibus utilis, et necessaria, cum sanctæ Inquisitionis negotium magna ex parte in cognoscendis hæreticis propositionibus, diuidendisquæ seu separandis, a catholicis consistat & quamuis breuitati studeam, ne muneri meo & publicæ utilitati defecisse videar, rem hanc, quã fieri poterit tum breuitate tum perspicuitate disputabo. Eymericus hoc sentit: Propositio hæretica est, quando repugnat articulis fidei: aut Ecclesie diffinitionibus, aut litteris sacris: non tamen negat, quin & alijs quibusdam modis propositiones hæreticæ esse possint, q. nominatim a nobis sunt hic adiungendi, nequid imperfectum in opere tam illustri relictum esse videatur.

Joannes Turcremata in sum. de Ecclesia lib. 4. par. 2. ca. 10. septem in primis modos numerat, quibus propositio dicatur, aut fiat hæretica, quos colligit ex septem modis catholicarum veritatum eodè loco cap. 9. a se prius positarum: eosdem retulit, nec verbis quidem mutatis, Umberto Locatus in opere iudiciali Inquisit. verbo, credibilia. nu. 8. & sequen. Arnaldus Albertinus tracta. de agnosc. assertio. q. 5. sunt autem sequentes.

Primus earum, quæ in libris sacris habentur expressè secundus erum, quæ ex sacris litteris necessariã consequentia deducuntur. Tertius earum, quæ verbotenus Christus Apostolis, & Apostoli Ecclesie tradiderunt.

Quar-

Quot modis propositio dicatur hæretica utilis disputatio.

Catholicarum veritatum gradus.